

YOSHLARNI BAYNALMILAL RUHDA TARBIYALASH – BARQAROR TARAQQIYOT OMILI

Sharipov Shaxriddin Ziyadullayevich –
O‘zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti,
dotsenti, tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori

Annotatsiya. O‘zbekiston Respublikasida 150 dan ziyod milliy madaniy markazlar faoliyat yuritmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan mazkur markazlar faoliyatini muvofiqlashtirish, ularga amaliy va uslubiy yordam ko‘rsatish maqsadida 1992 yil yanvarda Respublika “Baynalmilal madaniyatlar markazi” tashkil etilgan. U jamiyatimizdagi tinchlik va osoyishtalik, millatlararo totuvlikni yanada mustahkamlash, milliy va umumbashariy an‘analarni ravnaq toptirish, ularning mazmun-mohiyatini keng targ‘ib qilishga baholi qudrat o‘z hissasini qo‘shib kelmoqda.

Kalit so‘zlar: Markaziy Osiyo, etnomadaniyat, milliy-madaniy markazlar, allomalar, madaniy aloqalar, til, millat, bag‘rikenglik, do‘stlik, hamkorlik, ta‘lim.

Abstract. More than 150 national cultural centers are operating in the Republic of Uzbekistan. In January 1992, the Republic "Center of International Cultures" was established on the initiative of the President of the Republic of Azerbaijan in order to coordinate the activities of these centers and provide them with practical and methodological support. He has been making a valuable contribution to peace and tranquility in our society, further strengthening of interethnic harmony, development of national and universal traditions, and wide promotion of their essence.

Key words: Central Asia, ethnic culture, national cultural centers, scientists, cultural ties, language, nation, tolerance, friendship, cooperation, education.

O‘zbekiston polietnik davlatlar qatoriga kiradi. Asrlar davomida bu erda o‘zbeklar bilan yonma-yon tojiklar, qoraqalpoqlar, qozoqlar, qirg‘izlar, turkmanlar, uyg‘urlar va boshqa ko‘pgina xalqlarning vakillari ahil va inoq yashab kelishgan. Shuni aytish mumkinki, mamlakatimizning ko‘pmillatligiga xalqimizning ochiqko‘ngilligi va mehmondo‘stligi ham sabab bo‘lgan. Bu mintaqadan o‘tgan Buyuk Ipak yo‘li esa iqtisodiy, madaniy va ma‘naviy aloqalarning kengayishiga xizmat qilgan. Hozirgi kunda yurtimizda 150 dan ziyod milliy madaniy markazlar faoliyat yuritmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan mazkur markazlar faoliyatini muvofiqlashtirish, ularga amaliy va uslubiy yordam ko‘rsatish maqsadida 1992 yil yanvarda Respublika “Baynalmilal madaniyatlar markazi” tashkil etilgan. U jamiyatimizdagi tinchlik va osoyishtalik, millatlararo totuvlikni yanada mustahkamlash, milliy va umumbashariy an‘analarni ravnaq toptirish, ularning mazmun-mohiyatini keng targ‘ib qilishga baholi qudrat o‘z hissasini qo‘shib kelmoqda. Tashkil etilayotgan ko‘plab tadbirlar, konsert dasturlari, kechalar, festivallar, ko‘rik-tanlovlar, konferensiyalar Shular jumlasidandir. Masalan, “O‘zbekiston — umumiy uyimiz”, “Vatan yagonadir, Vatan bittadir”, “Qudratimiz — birlik va hamjihatlikda” kabi shiorlar ostidagi festivallar ko‘p millatli aholimizning chinakam do‘stlik bayramiga aylanib ulgurgan, desak, mubolag‘a qilmagan bo‘lamiz. Har yili milliy ayyomlarimiz ham markazimiz boshchiligida milliy madaniy markazlar bilan birgalikda munosib nishonlanmoqda. Ta‘kidlab o‘tish

o‘rinliki, bugun O‘zbekiston televidenie va radiosida 10 tilda (o‘zbek, qoraqalpoq, rus, qozoq, qirg‘iz, tojik, turkman, tatar, uyg‘ur, ozarbayjon) ko‘rsatuv va eshittirishlar olib boriladi. Gazetalar 10 tilda (o‘zbek, qoraqalpoq, rus, qozoq, qirg‘iz, koreys, tojik, turkman, ukrain, ingliz), jurnallar esa 8 tilda (o‘zbek, qoraqalpoq, rus, ingliz, qozoq, qirg‘iz, tojik, turkman) bosiladi. O‘rta va oliy ta’lim 7 tilda: o‘zbek, qoraqalpoq, rus, qozoq, qirg‘iz, tojik, turkman tillarida amalga oshiriladi.

O‘zbekistonda millatlararo munosabatlarni takomillashtirish yo‘lida ta’lim sohasi ajralib turadi. Ta’lim- ijtimoiy hayotda kechadigan jarayonlarni o‘zida aks ettiradigan barometrdir [1, 68]. Bu jarayonda ta’lim yangi avlodning o‘zligini anglashida va ayni paytda jamiyatning faol ishtirokchisi bo‘lishida juda muhimdir. Bugungi kunga kelib, 10 mingga yaqin maktab faoliyat yuritayotgani, shundan 845 ta maktabda rus tilida, 491 ta maktabda qozoq tilida, 259 maktabda tojik tilida, 52 maktabda turkman tilida, 40 maktabda qirg‘iz tilida, 7 maktabda koreys tilida ta’lim berish yo‘lga qo‘yilgan [2, 360]. Masalan, bugungi kunda mamlakatimizda 40 ming nafardan ziyod ozarbayjon millatiga mansub aholi istiqomat qilayotgan bo‘lsa, ularning bilim olishlari, kasb-hunar egallashlari, ilmiy salohiyatlarini namoyon etishlari uchun barcha sharoitlar yaratilgan. Ular orasida ko‘plab olimlar, fan doktorlari, davlat va jamoat arboblari bor. O‘zbek va turkman xalqlarini esa umumiy tarix, mushtarak madaniyat va qadriyatlar, o‘xshash til va urf-odatlar o‘zaro bog‘lab turadi. Mamlakatimizda turkman tilida dars beriladigan 44 maktab faoliyat yuritib, 8 mingdan ortiq bolalar ta’lim oladi. Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universitetida turkman filologiyasi yo‘nalishida mutaxassislar, Ajiniyoz nomidagi Nukus institutida turkman tili o‘qituvchilari tayyorlanadi. O‘zbekiston ta’lim muassasalarida Turkmanistonning 720 fuqarosi tahsil oladi. Birgina Nishon, Mirishkor va Muborak tumanlarida 50 mingdan ziyod turkman millatiga mansub aholi istiqomat qiladi. Turkman milliy madaniy markazi viloyat bo‘limi tomonidan o‘zbek va turkman xalqlari o‘rtasidagi o‘zaro totuvlik, do‘stlik munosabatlarini yanada rivojlantirish maqsadida qator tadbirlar o‘tkazib kelinadi. Ayni paytda Qarshi davlat universiteti, Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti va Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Qarshi filialida 70 nafarga yaqin talaba, Koson pedagogika-iqtisodiyot va Qarshi tibbiyot kollejlari 170 nafardan ortiq o‘quvchi qo‘shni Turkmanistondan kelib o‘qiydi.

O‘zbekistonda tojik tilida ta’lim beriladigan 245 ta maktab (ulardan 55 tasida darslar to‘laligicha tojikcha tashkil qilingan) mavjud. To‘rtta davriy matbuot nashri, beshta teledastur va 30 ta radio dastur tojik tilida taqdim qilinadi. Samarqand davlat universitetining akademik M.Osimiy nomidagi Tojikiston texnika universiteti bilan hamkorligi ta’minlangan.

Yurtimizda faoliyat ko‘rsatib kelayotgan O‘zbekiston fuqarolari qatorida turli millat vakillari davlat rivojiga qo‘shgan hissasi uchun munosib ravishda taqdirlanib kelinmoqda. „Buyuk xizmatlari uchun“ ordeni bilan 99 nafar o‘zbekistonlik mukofotlangan. Shulardan 83 nafari o‘zbeklar, 16 nafari mamlakatimizning ko‘p millatli yagona oilasining boshqa millatga mansub vakillaridir. „Do‘stlik“ ordeni bilan jami 2550 dan ortiq kishi mukofotlangan bo‘lib, shulardan 1200 ga yaqini o‘zbek va 1300 dan ortig‘i mamlakatimizning turli millat vakillari hamda xorijiy davlatlar fuqarolaridir. „O‘zbekiston Qahramoni“ unvoni 95 nafar kishiga berilib,

„Oltin yulduz” medali bilan taqdirlandi. Shulardan 81 nafari o‘zbek millati, 14 nafari O‘zbekistondagi boshqa millat va elat vakillaridi [3, 59]. 1992-yilda tashkil etilgan Litva madaniyat markazi jamiyat a‘zolari yadro fizikasi bo‘yicha mutaxassis, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi a‘zosi, professor Vitautas Bigalis, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan rassom Algirdas Chatkauskas, Mirzacho‘lni o‘zlashtirishda fidokorona mehnat qilgan Gennadiy Dovidaytislar yurt ravnaqiga munosib hissa qo‘shmoqdalar.

Yurtimizda 1999-yil 10-iyundagi 2326-sonli Farmoniga asosan Zulfiya nomidagi Davlat mukofoti ta‘sis etilgan edi. Bu mukofotning 98 sovrindoridan 7 nafari qoraqalpoq, 2 nafari tojik, 1 nafari qirg‘iz, 1 nafari qozoq va 1 nafari rus, jami 12 nafari turli millat vakillari ekani davlatimizning adolatli milliy siyosat, xalqimiz bag‘rikengligining yorqin ifodasidir [4, 149].

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonning qozoq millatiga mansub 600 dan ziyod fuqarosi yuksak davlat va unvonlariga sazovor bo‘lgani ham ularning mamlakatimiz taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shib, xalqimiz orasida hurmat qozonib, keng e‘tirof etib kelinayotganining tasdig‘idir. Yurtimizning Sirdaryo viloyatida bugungi kunda rus millatiga mansub Panyuxov, arman Sarkisov, nemis Gamburg, tojik Erkaboyev, qozoq Ukuboyev, mesxeti turk Pashali Agaliyev, qirg‘iz Usmonov kabi iste‘dod vakillari viloyat iqtisodiyoti va taraqqiyotiga munosib hissa qo‘shmoqdalar [5, 4]. Xalqimizning birligi va jipsligini mustahkamlashga munosib hissa qo‘shayotgan yana 20 nafardan ziyod tashabbuskor va fidoyi yurtdoshlarimizga Vatanimizning yuksak mukofotlari topshirildi. Ularning orasida Navoiy viloyati Konimex tumanidagi qoraqalpoq milliy madaniy markazi faoli Nurkul Bazarbayeva, Respublika baynalmilal madaniyat markazi direktorining o‘rinborsari Sergey Mironov, Toshkent viloyati Yangiyo‘l tumani tatar milliy madaniy markazi raisi Anisya Gataullina, Sirdaryo viloyati rus milliy madaniy markazi raisi Faina Golubsova, Xorazm viloyati qozoq MMM raisi Po‘latbek Izyumov, Jizzav viloyati koreys MMM raisi Oleg Kim, Farg‘ona viloyati yahudiy MMM raisi Semyon Abdurahmonov, Toshkent shahridagi litva MMM raisi Lidiya Dovidaytis, Samarqand viloyatidagi nemis MMM raisi Natalya Kayzer, Nukus shahridagi „Slavutich” ukrain MMM raisi Olga Mironets, Qashqadaryo viloyatidagi tojik MMM raisi Abdurasul Ergashev kabi yurtdoshlarimiz taqdirlandi [6, 303].

Xulosa qilib aytganda O‘zbekistonda mustaqillik yillarida millatlararo totuvlik sohasida tizimli islohotlar amalga oshirildi. Bu borada dunyo davlatlariga o‘rnak bo‘ladigan darajadagi huquqiy hujjatlar qabul qilingan.

Adabiyotlar

1. Musayev O. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar rivoji. –T.: „Istiqlol nuri”, 2016. 68-bet.
2. 2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini „Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yil”da amalga oshirishga oid Davlat dasturini o‘rganish bo‘yicha”- ilmiy-uslubiy risola, T.: „Ma’naviyat”, 2017. 360-bet.
3. O‘zbekiston – umumiy uyimiz.-T.: „O‘zbekiston”, 2016. 58-59-betlar.

4. Ochildiyev A. O‘zbekiston –bag‘rikeng diyor. -T.: „O‘zbekiston”, 2007. 149-bet.
5. Cho‘lda yaratilgan Guliston //Yagona oilada. Ijtimoiy siyosiy, madaniy-ma’rifiy jurnal, 2012. 4-bet.
6. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. -T.: „O‘zbekiston”, 2017. 303-bet.